

Veiligheid in en om het onderwijs (vo & mbo)

Van

T. Agema

Datum

14 november 2019

Inleiding

Sociale veiligheid is van groot belang om tot optimaal onderwijs te komen. Dat geldt zowel voor leerlingen/studenten als voor docenten als voor de directies van scholen. Niet voor niets schrijven verschillende wetten voor hoe scholen invulling moeten geven aan veiligheid en toetst de Inspectie van het Onderwijs in hoeverre scholen er daadwerkelijk in slagen om tot invulling te komen van het veiligheidsbeleid.

Het goede nieuws is dat het overgrote deel van de Rotterdamse scholen over het algemeen heel veilig zijn. Data laten zien dat veruit de meeste leerlingen/studenten in het vo en mbo met een veilig gevoel naar school gaan en daar ook daadwerkelijk veilig is. De monitor Sociale Veiligheid in en rond scholen (2016-2018) die in opdracht van het ministerie van OCW is gemaakt laat landelijk het volgende beeld zien: een grote meerderheid van de vo-docenten en leerlingen voelt zich veilig. Weliswaar is het beeld landelijk, maar Rotterdam lijkt daar niet opvallend van af te wijken. Op school en rondom school voelt 91% van de docenten zich blijkens de monitor veilig. Een grote meerderheid (98%) van de leerlingen voelt zich eveneens veilig op school. Dit gevoel is zeer stabiel over de jaren. Op andere locaties is de ervaren veiligheid ook hoog: ruim 96% bij de fietsenstalling, op de parkeerplaats 97% en in de omgeving van de school 95%. Door de jaren heen ligt de ervaren veiligheid hoog (90% of hoger), aldus de monitor. Vergeleken met 2016 voelen meer leerlingen zich veilig.

Op Rotterdamse scholen gebeurt dan ook (al jaren) veel opdat leerlingen/studenten, onderwijzend en ondersteunend personeel in een ontspannen sfeer onderwijs kunnen volgen en verzorgen. Er zijn schoolveiligheidsplannen, pestprotocollen, vertrouwenspersonen, incidentenregistraties, enquêtes onder leerlingen en medewerkers, Veilig Op School-audits en -certificeringen, etc.

Echter, elke school kent ook incidenten, soms ook hele ernstige. Of het nou om pesten gaat, een online georganiseerde vechtpartij tussen groepen van verschillende scholen, een leerling die probeert te betalen met nepgeld dat hij heeft besteld bij een Chinese webshop, drugsgebruik, een mes dat in een rugzak wordt aangetroffen; elke school heeft zo zijn voorbeelden.

Vanzelfsprekend maakt preventie een belangrijk deel uit van de opgave van elke school om het gewenste pedagogische klimaat te creëren. Minstens zo belangrijk is het dat wanneer incidenten zich voordoen, de school adequaat weet te handelen. Wanneer een juiste follow up achterwege blijft -en een docent zich bijvoorbeeld niet gesteund voelt door zijn of haar directie- wordt een volgend incident al gauw bedreigender voor betrokkenen.

Zowel voor wat betreft preventie als voor inzet op het moment dat incidenten zich tot voordoen, is de gemeente al sinds jaar en dag partner van het onderwijs. Dit actieplan beoogt dat partnerschap te verstevigen. We hebben immers een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid om tot een setting te komen waarin Rotterdamse jongeren hun kansen kunnen benutten. Incidenten die in de wijk starten, verplaatsen zich naar school en andersom. Online ontstane wrevel kan zomaar offline worden uitgevochten in de kantine. Of *matties* die elkaar van school kennen, besluiten in de avonduren op straat rottigheid uit te halen. Daarom is dit actieplan opgesteld; scholen kunnen problemen lang niet

altijd alleen oplossen. De focus voor de intensievere samenwerking in dit actieplan is gericht op het creëren, handhaven of herstellen van een veilige pedagogische setting op school en in de klas.

Inhoud

Dit actieplan onderscheidt een drietal categorieën; acties die ten goede komen aan de veiligheid van de omgeving van scholen, acties gericht op veiligheid op scholen en acties gericht op een veiligheid in het klaslokaal.

Categorie 1: Fysieke en sociale veiligheid rond scholen

Vanuit de erkenning dat veiligheidsincidenten geografisch gezien een fluïde karakter kunnen hebben, zijn er tussen burgemeester, wethouder onderwijs en bestuurders van Albeda, Zadkine, BOOR, CVO en LMC de volgende afspraken gemaakt:

1. V(s)o & mbo: In het eerste kwartaal van 2020 organiseert de gemeente een schouw rond een aantal onderwijslocatie van het voortgezet onderwijs en mbo. De onderwijsbesturen selecteren de locaties. Het betreft locaties in de stad die qua omgeving als het meest problematisch worden ervaren door de scholen (bijvoorbeeld door gesignaleerde dealers en/of loverboys rond hun locaties). Participerende partijen van de schouw zijn: Politie, toezicht en handhaving, school, studenten van de opleidingen tot beveiligers en gemeente (directie Veiligheid en afdeling onderwijs).
Doel: Bepalen wat in de omgeving van de locaties eventueel nodig is, zodat leerlingen/studenten en personeel zich veilig voelen in de omgeving van de school.
Ambitie: Leerlingen/studenten en personeel voelen zich veilig in de omgeving van de onderwijslocaties.
2. V(s)O & mbo: In de eerste helft van 2020 onderzoekt de gemeente de haalbaarheid van een convenant waarin afspraken met onderwijsbestuurders worden gemaakt over de inzet van particuliere beveiliging door scholen en de inzet van politie daarbij op het moment dat zich incidenten voordoen. Hoe in bredere zin wordt samengewerkt, kan ook deel uitmaken van het convenant (bv hoe om te gaan met aanhoudingen op een schoollocatie).
Doel: Efficiënte inzet van veiligheidspartners.
Ambitie: Een veilige omgeving zowel in als om school, waarin adequaat wordt ingegrepen in geval van incidenten

Bij verschillende incidenten die zich in de maanden (tijdens de totstandkoming van dit actieplan) hebben voorgedaan, was het patroon steeds dat een geschil ergens ontstond (kantine, metro, een pleintje in de wijk, online), sluimerde en dan ergens anders escaleerde. Zo kon het gebeuren dat een ruzie in de wijk ineens een schoolse aangelegenheid werd, of omgekeerd. Dat past in het beeld van jongeren die zich op school maar ook daarbuiten in verschillende (gelegenheids)netwerkjes en netwerken van *peers* begeven. Die fluïditeit wordt versterkt door het online en offline leven dat jongeren leiden. Juist omdat incidenten geografisch fluïde kunnen zijn, is het belangrijk dat snel regie kan worden genomen op de benodigde inzet. Scholen kunnen de regie lang niet altijd nemen, bijvoorbeeld als het voorval zich buitenschools afspeelt. Met dit actieplan heeft de gemeente met de scholen het volgende afgesproken:

3. V(s)o & mbo: dat in die gevallen de experts 'wijkveiligheid en persoonsgerichte aanpak' vervullen de sleutelfunctie bij schooloverstijgende incidenten. De experts brengen partijen samen en wegen af of aanvullende inzet nodig is (zoals het stedelijk team jongerenwerk, jeugdhandhavers, politie) om escalatie te voorkomen en de rust terug te laten keren. De samenwerking heeft ook een preventief karakter; dus voorkomen dat het tot incidenten komt.
Doel: Scholen kunnen bij schooloverstijgende incidenten veiligheidspartners inschakelen (en de partners hen).
Ambitie: Scholen vo en mbo zijn in staat snel op te schalen in geval van schooloverstijgende incidenten.
4. V(s)o & mbo: De gemeentelijke partners leggen met de scholen nauwkeurig vast wat onderwijs- en veiligheidsprofessionals met elkaar mogen delen, opdat in samenwerking slagvaardiger kan worden opgetreden bij incidenten. Nu is het voor scholen soms onduidelijk welke informatie ze wel en niet mogen delen met de veiligheidspartners. School is er bij gebaat als die van veiligheidspartner vaker handelingsperspectief krijgt aangereikt als het gaat om (vermoedelijke) daders bij incidenten, (vermoedelijke) slachtoffers en wat hun aanwezigheid betekent voor overige leerlingen/studenten van wie de veiligheid moet worden gewaarborgd.
Doel: Scholen en partners weten welke informatie niet kan worden gedeeld, maar vooral ook: wat kan wel opdat partners slagvaardiger kunnen samenwerken.
Ambitie: Scholen weten eind 2020 wat mogelijk is qua gegevensdeling.
5. V(s)o & mbo: Het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond (ZVHRR) start in 2021 pilots voor en met het vo en mbo. De insteek daarbij is om het onderwijsveld als volwaardige partner te laten participeren. Meer dan nu het geval is, kan dan voor zowel het plan van aanpak van slachtoffers als van daders worden bepaald welke plek de betrokken school daarin neemt en wat er ten aanzien van de school eventueel moet worden georganiseerd.
Doel: Scholen volwaardig partner maken van het ZVHRR, wanneer het gaat om hun leerlingen/studenten.
Ambitie: In 2021 lopen pilots in het ZVHRR waarin vo en mbo vertegenwoordigd zijn.

Categorie 2: Sociale veiligheid op schoolniveau

Soms kan het zijn dat een school de vraag of behoefte heeft om de sociale veiligheid in de basis beter te organiseren. Sociale veiligheid is niet statisch. School kan bijvoorbeeld tot de ontdekking komen dat er veelvuldig wordt gepest, of dat het middelengebruik onder groepjes leerlingen toeneemt, etc. Met dit actieplan biedt de gemeente de volgende faciliteiten aan:

6. V(s)o & mbo: Accountmanagers onderwijs van de gemeente faciliteren scholen die (verder) aan de slag willen met de aanpak Veilig Op School (VOS). Deze aanpak is in de afgelopen jaren beproefd gebleken. VOS ondersteunt scholen om veiligheid structureel onderdeel van de organisatie te laten zijn. De terugkerende audits helpen om de gemaakte afspraken weer scherp te krijgen bij het team en waar nodig het veiligheidsbeleid aan te vullen. De roep vanuit scholen om de terugkeer van VOS-overleggen in de gebieden is hiermee gehoord.
Doel: Scholen halen en behouden hun VOS-certificaat.
Ambitie: Scholen hebben de veiligheid goed georganiseerd.
7. V(s)o & mbo: Wanneer op een school ingrijpende incidenten plaatshebben waar leerlingen/studenten of docenten bij zijn betrokken (zedes/ontucht, geweldsincidenten etc.)

kunnen scholen een beroep doen op PSHI (psycho sociale hulpverlening bij ingrijpende gebeurtenissen). PSHI biedt ondersteuning maar laat school wel in the lead.

Doel: School ondersteunen en het voorkomen/indammen van maatschappelijk onrust.

Ambitie: Scholen weten PSHI in te schakelen wanneer ingrijpende gebeurtenissen bij hen plaatsvinden.

8. V(s)o & mbo: Per 1-1-2021 biedt de gemeente op onderwijs010.nl themagewijs een overzicht aan van het gemeentelijk en landelijk aanbod op het gebied van sociale veiligheid. Er zijn veel (stedelijke) programma's die kunnen bijdragen aan de sociale veiligheid op school. Te denken valt de programma's Drugs & alcohol, de Rotterdamse aanpak radicalisering, Relax. Dit is Rotterdam, het actieprogramma Integratie & Samenleven, het lespakket Vrijheden etc..

Daarnaast zijn er tal van programma's en trainingen die derden aanbieden (HALT, politie, Stichting School en Veiligheid, VOION, etc). Voor scholen is het soms lastig om te bepalen wat tussen al het aanbod en acquisitie op dat moment passend voor hen is. Met het overzicht op onderwijs010 faciliteert de gemeente scholen in het maken van hun afweging.

Doel: Scholen kunnen op eenvoudige wijze het gemeentelijke en landelijke aanbod vinden op het gebied van sociale veiligheid

Ambitie: Scholen maken gebruik van beschikbaar aanbod

9. V(s)o & mbo: Onderwijsbesturen verhogen bij hun personeel en leerlingen/studenten de meldings- en aangiftebereidheid. Intern leiden niet alle incidenten tot een incidentmelding en lang niet altijd volgt aangifte na een voorval. Ook gaan de besturen actief meer informatie delen met veiligheidspartners over wat ze weten over incidenten die zich binnen of buiten school hebben afgespeeld en de (eventuele) betrokkenheid van leerlingen/studenten daarbij. Overleg en afstemming met de politie is belangrijk wanneer een school een melding of aangifte overweegt. In samenspraak kan worden gewogen of aangifte in het voorkomende geval het beste is. Soms kan aangifte een jongere juist schaden.

Doel: Komen tot meer meldingen en aangiftes.

Ambitie: In samenspraak met de politie kunnen beoordelen wat het beste is in bij incidenten met grensoverschrijdend gedrag. Een melding, aangifte of mogelijk een ander traject.

10. V(s)o & mbo: Agressie. De gemeente stelt vanaf 2020 subsidie beschikbaar aan scholen, die enerzijds ingezet kan worden op gedragsbeïnvloeding van leerlingen/studenten en anderzijds op het versterken van het pedagogisch handelen van personeel, bijvoorbeeld voor deskundigheidsbevordering en trainingen hoe om te gaan met agressie/straatcultuur op school.

Wanneer de inschatting van school is, dat de problematiek hardnekkig is, kunnen ook trajecten met externe partners worden ingezet. Een partij als HALT biedt spreekuren en intensieve groepstrainingen bij grensoverschrijdend gedrag. Urban Skillz is ook een voorbeeld van een intensief traject op school dat kan helpen om grensoverschrijdend gedrag te beteugelen.

Doel: Docenten en docententeams ondersteunen in het op orde houden/krijgen van het pedagogische klimaat in de klas.

Ambitie: Scholen waar docenten zich onveilig voelen, bieden hun docenten passende ondersteuning.

11. V(S)O & MBO: Seksuele weerbaarheid. Naast de bestaande subsidie vanuit de gemeente voor voorlichting van leerlingen over seksuele weerbaarheid en signaalherkenning door onderwijspersoneel, gaat de gemeente verder investeren. Uit de monitor sociale veiligheid

van ECBO 2017-2018 blijkt dat landelijk ongeveer een derde van de docenten in het mbo zegt zich toegerust voelt als het gaat om zaken rond seksuele weerbaarheid.

Een van de zaken waar nu op wordt ingezet met het onderwijs (in eerste instantie een ROC) is het versterken van de meldingsbereidheid van jongeren via een chatfunctie van FIER waar ze ook in de nacht terecht kunnen met vragen en signalen. Onderzoek wijst uit dat een digitaal platform jongeren helpt, omdat ze niet aankloppen bij school of de politie (uit angst of wantrouwen) en ze thuis veelal niet terecht kunnen (soms is er sprake van huiselijk geweld of een streng religieuze cultuur).

Doel: Meer zicht krijgen op jongeren die baat hebben bij interventies gericht op seksuele weerbaarheid

Ambitie: Jongeren vinden hun weg naar hulpverlening indien zij te maken hebben met seksueel grensoverschrijdend gedrag

12. V(s)o & mbo: De gemeente organiseert in het voorjaar van 2020 voor professionals een stadsbrede expertsessie vanuit VOS over seksuele weerbaarheid onder jongeren, waarbij aandacht is voor zowel preventie als curatie. Daarna volgen andere expertsessies waarbij andere thema's op het gebied van sociale veiligheid de revue passeren.
13. Ook organiseert een van de stadsmariniers daarnaast kennissessies met het onderwijsveld, OM en politie om de deskundigheid op het gebied van criminaliteit in het onderwijs te vergroten.

Doel voor 12 & 13: Kennisvergroting van personeel in het onderwijs, opdat nog gericht kan worden ingezet op veiligheid.

Ambitie: Rotterdamse onderwijs heeft een goed netwerk op het gebied van veiligheid en criminaliteit, waarin de partners elkaar snel vinden op expertise

Categorie 3: Sociale veiligheid in de klas

In de klas staat het actieplan het volgende voor:

14. Vso: De gemeente faciliteert in 2020 het cluster 4-onderwijs in het opzetten van een onderzoek naar de behoefte aan meer eenduidigheid over mogelijkheden tot fixeren (bijvoorbeeld in de vorm van een Rotterdamse standaard) en of dat vraagt om wijzigingen in wetgeving. Er zijn cluster 4 scholen in het voortgezet speciaal onderwijs die ervaren dat wetgeving op het gebied van fixeren onvoldoende houvast biedt. Onder welke omstandigheden en met wat voor intensiteit mag een leraar een leerling vastgrijpen/tegen de grond werken om de rust te bewaren?
Doel: Duidelijkheid voor leerkrachten en scholen over de grenzen van fysiek ingrijpen.
Ambitie: Rotterdamse docenten in het vso kennen de wettelijke grenzen in hun fysiek handelen richting leerlingen.
15. V(s)o: De gemeente intensificeert de toeleiding van jongeren naar School 2 Care, die al vanuit de Onderwijszorgarrangementen (OZA) wordt aangeboden. School 2 Care is voor jongeren die zowel op school, thuis als in de vrije tijd veel problemen ervaren en/of veroorzaken. School 2 care (van Horizon) is intensief; het is van 8 tot 8, dus 12 uur per dag. Centraal in de aanpak staat een coach die helpt het leven van de jongere weer op de rails te krijgen. Zorg en onderwijs worden in School 2 Care gecombineerd. School 2 Care is vrijwillig als het wordt aangeboden via de onderwijszorgarrangementen. Jongeren kunnen er ook worden

geplaatst, als onderdeel van een voorwaardelijk gesloten machtiging, opgelegd door de rechter.

Doel: Meer jongeren passende hulpverlening bieden.

Ambitie: Maatschappelijk perspectief bieden aan jongeren die vastgelopen zijn.

Begroting

- Subsidie voor agressieregulatie en seksuele moraal

Er komt jaarlijks 80.000 euro beschikbaar voor de besturen vo en 80.000 euro voor de mbo-instellingen voor deze thema's. Om de inzet optimaal te laten zijn, bepalen de vo-besturen en mbo-besturen gezamenlijk op welke locaties de problematiek het meest urgent is en daarmee in aanmerking komen voor de beschikbare middelen.

Agressie:

- De middelen kunnen worden ingezet voor trainingen voor het versterken van individuele docenten en docententeams rond omgaan met agressie en de straatcultuur in de klas/school.
- De middelen kunnen ook worden ingezet om extra beveiliging in te huren wanneer er een toename wordt geconstateerd van de (ervaren) onveiligheid.
- De middelen kunnen tevens worden ingezet om agressie onder jongeren te beteugelen en hen weerbaar tegen groepsdruk te maken.

Seksuele moraal:

De middelen kunnen worden ingezet om signalering onder docenten en teams te versterken

De middelen kunnen worden ingezet om de weerbaarheid onder leerlingen/studenten te vergroten.

Daarnaast:

- Halt
- VOS audits

Planning

Maatregel	Schooljaar 2019- 2020	Schooljaar 2020- 2021	Schooljaar 2021- 2022	Schooljaar 2022- 2023
1 Schouw	X	X	X	X
2 convenant	X	X	X	X
3 onderwijs/dv	X	X	X	X
4 gegevensuitwisseling			X	X
5 pilots ZVHRR			X	X
6 VOS	X	X	X	
7 PSHI	X	X	X	X
8 Overzicht onderwijs010		X	X	X
9 Meer aangiftes/meldingen		X	X	X
10 Fixeren			X	
11 Agressiebetogeling		X	X	X
12 seksuele weerbaarheid		X	X	X

13 school 2 care		X	X	X
14 Expertsessies	X	X	X	X